

PLAN FÖR JÄMSTÄLLDHET OCH LIKABEHANDLING I GRUNDSKOLOR OCH GYMNASIET

**VERKSAMHETSOMRÅDET FÖR FOSTRAN
OCH LÄRANDE I VANDA
SERVICEOMRÅDET FÖR
SVENSKSPRÅKIGA SERV**

INNEHÅLL

FÖRORD	3
JÄMSTÄLLDHET OCH LIKABEHANDLING I UTBILDNING	4
Jämställdhet	
4	
Diskriminering och likabehandling	5
SKOLANS ARBETSGRUPP	6
ÅRSKLOCKA.....	6
TYNGDPUNKTSOMRÅDEN I OLIKA ÅRSKURSER	7
FÖRSLAG PÅ HUR JÄMSTÄLLDHET KAN KARTLÄGGAS I SKOLAN	8
SKOLSPECIFIK JÄMSTÄLLDHETS- OCH LIKABEHANDLINGSPLAN	9
LOGGBOK FÖR DOKUMENTATION OCH PLANERING	12

FÖRORD

I Vanda jobbar vi för att alla ska få vara sig själva och känna sig respekterade och trygga. Likabehandling betyder att alla människor har ett lika värde och ingen diskrimineras på grund av t.ex. kön, sexuell läggning, språk, ursprung, nationalitet, religion, åsikt, familjeförhållanden, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, ålder, politisk verksamhet eller annan orsak kopplad till personen. I en jämställd skola där alla behandlas lika känner sig varje elev trygg och vågar vara sig själv.

För att få en helhetsbild av läget inför de tre kommande åren genomfördes en kartläggning under hösten 2024. Från enkäten fick vi bl.a. värdefull information om elevernas känsla av trygghet, men också om upplevelser av rättvist bemötande och rättvis bedömning från personalens sida. Upplevelsen av rättvist bemötande och rättvis bedömning har blivit bättre.

På basen av resultatet i enkäten väljer vi i att under kommande period fokusera på att förbättra respekten för varandra och minska användningen av rasistiskt och kränkande språkbruk. Dessutom känner vi, utgående från elevernas svar, till vilka utrymmen och situationer som kan upplevas som otrygga i de svenskspråkiga Vandaskolorna. I de skolspecifika planerna för kommande läsår kommer vi att planera in åtgärder för att befrämja trygghetskänslan gällande dessa utrymmen och situationer.

Denna plan har utarbetats för att de svenskspråkiga skolorna och gymnasiet i Vanda systematiskt skall jobba för jämställdhet och likabehandling. I planen använder vi för enkelhetens skull benämningen elever även om vi också syftar på studerande i gymnasiet. Också de arbetsgrupper som jobbar för trivsel och välmående kan gå under olika benämningar. I vårt arbete strävar vi efter att inkludera alla, oberoende av könsidentitet.

JÄMSTÄLLDHET OCH LIKABEHANDLING I UTBILDNING

Jämställdhet är en central del av den finländska utbildningens värdegrund. Målet med jämställdhetsplanen är att främja jämställdhetsarbete och förebygga diskriminering i skolan. Alla ska ha samma möjligheter till utbildning och utveckling samt känna sig respekterade och trygga. Innehållet i undervisningen, undervisningsmetoderna och materialet ska stöda jämställdhet. Vid val av arbetssätt, lärmiljöer och samarbetspartners ska man sträva efter att synliggöra och förhindra könsbundna attityder och rutiner.

Genom dialog kring jämställdhetsfrågor kan en verksamhetskultur utvecklas där jämställdhet får en betydelsefull position. Det är viktigt att påbörja arbetet redan i förskolan och i den grundläggande utbildningen eftersom barnens attityder rotas då.

Jämställdhet

Syftet med jämställdhetslagen är att främja jämställdheten och förebygga diskriminering. Enligt [4 § i lagen](#) om jämställdhet mellan kvinnor och män ska myndigheter i all sin verksamhet främja jämställdhet mellan könen planmässigt och målinriktat. Speciellt sådana förhållanden som hindrar jämställdhet från att uppnås ska åtgärdas.

Enligt [5 § i lagen](#) om jämställdhet mellan kvinnor och män ansvarar utbildningsanordnaren för att flickor och pojkar, kvinnor och män har samma möjligheter till utbildning och yrkesmässig utveckling samt att undervisningen, forskningen och läromedlen stöder syftet med denna lag.

I en skolmiljö kan jämställdhet exempelvis innebära att alla elever oberoende av kön bemöts på samma sätt, får lika mycket talutrymme i klassen samt bedöms på samma grunder. Jämställdhet handlar om rättvisa villkor att forma sitt liv. En skolmiljö är inte jämställd ifall olika förväntningar, krav och föreställningar kring kön placerar elever i olika ställning. En god verksamhetskultur i skolan kännetecknas av genusmedvetenhet och lärarens vilja att agera jämställt.

Diskriminering och likabehandling

All offentlig och privat verksamhet ska följa diskrimineringslagen vars syfte är att främja likabehandling och förebygga diskriminering. Enligt § [8b i lagen](#) får ingen diskrimineras på grund av kön, sexuell läggning, språk, ursprung, nationalitet, religion, åsikt, familjeförhållanden, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, ålder, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet eller någon annan omständighet som gäller en enskild person. Diskriminering är förbjuden oberoende av om den grundar sig på ett faktum eller ett antagande i fråga om personen själv eller någon annan.

I en skolmiljö handlar jämlikhet och likabehandling t.ex. om hur man reagerar på och åtgärdar rasistiska uttalanden och sexuella trakasserier. Det är viktigt att lärare reflekterar över sina egna attityder och hur de kommer fram i undervisningen.

Det är också viktigt att komma ihåg att trakasserier kan vara riktade mot både individer och människogrupper. Detta innebär att trakasserier kan bedömas även utan ett enskilt offer för trakasserierna.

Verksamhetskulturen i en jämlik skola främjar delaktighet och gemenskap.

I skolorna i Vanda innebär jämställdhet och likabehandling att alla barn och unga har rätt till:

- lika god undervisning
- lika mycket uppmärksamhet och uppmuntran av lärare
- lika goda vitsord för likvärdiga studieprestationer
- lika bra möjligheter till handledning
- total frihet från sexuella trakasserier och nedvärderande, diskriminerande eller rasistiska kommentarer.

SKOLANS ARBETSGRUPP

Arbetet kräver en bred förankring i hela skolans verksamhet för att lyckas. För att arbetet ska bli ett kontinuerligt förändringsarbete i skolans vardag så är det viktigt att det leds av en särskild arbetsgrupp.

Arbetsgruppen ansvarar för att bl.a.

- följa upp att denna plan följs
- informera elever, personal och vårdnadshavare om hur skolan jobbar för jämställdhet och likabehandling
- ordna program, diskussioner och fortbildning för personal
- genomföra kartläggningar och enkäter
- uppdatera skolans egen plan

ÅRSKLOCKA

Exempel på hur arbetet kan planeras i skolan:

August i	Kort genomgång av planen i början av läsåret med personalen
Augusti-September	Skolans arbetsgrupp slår fast tyngdpunktsområden för året
Oktober	Tankeväckande övning på ett personalmöte
November-Januari	Kartläggning inom något delområde (arbetsgruppen)
Januari	Diskussion under ett personalmöte
Mars	Arbete i klasserna kring jämställdhetsdagen 19 mars
April-Maj	Utvärdering, planering inför nästa år (arbetsgrupp, kollegium)

TYNGDPUNKTSOMRÅDEN I OLIKA ÅRSKURSER

Nedan finns årskursvisa temaområden listade enligt årskurs. Det övergripande temat är bindande. Dessutom har varje skola tillgång till en gemensam materialbank (elektronisk) i vilken det finns exempel på övningar och arbetssätt som kan användas. I materialbanken finns också olika aktiviteter och diskussionsunderlag samt tips på litteratur och webbplatser som kan användas av personalen. Läraren, skolans arbetsgrupp eller eleverna kan hitta på egna arbetssätt och övningar så länge de tangerar det tema som slagits fast för den egna årskursen.

Klassläraren ansvarar för att genomföra övningarna i åk 1-6. I åk 7-9 och gymnasiet kan varierande lärare hålla lektionerna. Det kan vara separata temalektioner eller en del av en större helhet kring jämställdhetsdagen, som årligen infaller den 19 mars. Innehållet kan bestå av små tankeväckande övningar med tillhörande diskussioner. För de yngsta eleverna kan det kretsa kring en berättelse eller en lek, medan de äldre eleverna kan se på film, reflektera över terminologin och göra olika övningar. Skolan kan också bjuda in utomstående experter för att behandla olika teman tillsammans med eleverna.

Årskursvisa temaområden

Åk 1	Genusmedvetenhet via t.ex. leksaker, kläder, hobbyer, yrken
Åk 2	Respekt och integritet
ÅK 3	Diskriminering och stereotyper
Åk 4	Olika familjekonstellationer och diskriminering
Åk 5	Stereotypa uppfattningar om flickor / pojkar, heteronormen kontra HBTIQ+
Åk 6	Vad är jämställdhet? Vad är jämlikhet?
Åk 7	Normer och privilegium
Åk 8	Skällsord, rasism, sexuella trakasserier och jämlika relationer
Åk 9	Framtidsplaner ur ett köns- och normperspektiv

Gymnasiet

Diskussioner, föreläsningar och övningar kring t.ex.

- normer i arbetslivet, val av yrke och fortsatta studier
- jämställt och inkluderande språk
- tillgänglighet i samhället
- intersektionalitet

De studerande ska aktivt tas med i planeringen och uppgörandet av den skolverksamheten av planen.

FÖRSLAG PÅ HUR JÄMSTÄLLDHET KAN KARTLÄGGAS I SKOLAN

Det är viktigt att regelbundet kartlägga situationen i en skola, d.v.s. undersöka ifall det finns svaga punkter vad gäller jämställdheten och jämlikheten i just vår skola. Ifall så är fallet, sätter vi upp mål och åtgärder för att förbättra situationen. Skolans ledning har ansvar för att dessa frågor åtgärdas och följs upp. Målet är att medvetandegöra personalen och eleverna om frågornas betydelse på arbetsplatsen och i undervisningen.

Information om nuläget kan fås fram på olika sätt. Det kan vara frågan om mindre enkäter kring en aktuell fråga eller en större kartläggning med t.ex. tre års mellanrum. Nedan några exempel.

a) Statistikanalys

- kartläggning av könsfördelningen i skolan
- ämnes- och kursval
- jämförelse av flickors och pojkars vitsord i ämnen / uppförande
- frånvaro
- elever i behov av stödinsatser
- fördelning av studiehandledning och elevvård

b) Observationer i klassrumssituation

- vilka namn nämns
- vem får svara
- allmän aktivitet, vem räcker upp handen
- till vem riktar läraren sin blick och sina kommentarer
- vem får spontant ta till orde
- till vem riktar läraren olika tillsägelser eller beröm
- i vilken mån vågar eleverna göra olika saker

c) Hur ser den fysiska miljön ur ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv?

d) Enkäter som genomförs i skolan (trivselenkät, Hälsa i skolan, m.m.)

SKOLSPECIFIK JÄMSTÄLLDHETS- OCH LIKABEHANDLINGSPLAN

Enligt jämställdhetslagen ska skolor och läroanstalter i samarbete med eleverna och personalen utarbeta en treårig skolspecifik plan. Planen ska vara konkret, lätt att förstå och framställas på ett sätt som motiverar elever, vårdnadshavare och skolans personal att arbeta och uppnå de bestämda målen. De konkreta målen skrivs in i skolans verksamhetsplan och utvärderas årligen.

Planen ska innehålla

1. en redogörelse för jämställdhets- och jämlikhetsläget i skolan,
2. åtgärder som behövs för att främja jämställdheten och jämlikheten,
3. en utvärdering av hur åtgärderna i en tidigare plan har genomförts

I praktiken betyder det här att varje skola ska genomföra egna kartläggningar. Dessa ska sedan fungera som arbetsredskap i den enskilda skolan och klargöra skolans rådande jämställdhets- och jämlikhetssituation. I den skolspecifika planen skrivs förslag på åtgärder och hur de följs upp för att säkra jämlikheten i skolan. Planen ska utarbetas av skolans personal och elever. Vid behov kan även vårdnadshavare delta i arbetet.

Skolans arbetsgrupp för jämställdhet och likabehandling ansvarar tillsammans med skolans ledning för arbetet. Upplägget ska följa tabellen nedan.

Skolspecifik jämställdhets- och likabehandlingsplan

Skolans namn:

Datum för godkännande:

1. Redogörelse för jämställdhets- och jämlikhetsläget i skolan - identifiering av problemområden.

2. Åtgärder som behövs för att främja jämställdhet och jämlikhet samt för att förebygga trakasserier - ett eller flera fokusområden, tidtabell, ansvarspersoner. Ta hjälp av [Checklista](#) för en jämställd skola.

3. Planens tillgänglighet och hur vi informera om planen. Hur får elever och vårdnadshavare tillgång till planen?

4. Utvärdering av hur åtgärderna genomförts. Resultat.

5. Hur går vi vidare?

LOGGBOK FÖR DOKUMENTATION OCH PLANERING

Loggbok för skolans jämställdhets- och likabehandlingsarbete

Läsåret 2024-2025	
Läsåret 2025-2026	
Läsåret 2026-2027	

Läsåret 2027-2028	
-------------------	--